

УДК 336.71:330

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА

FOREIGN CAPITAL IN THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE: MODERN PROBLEMS

Вікторія Григорівна КОСТОГРИЗ

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи Черкаського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ)
E-mail: kostogruz@mail.ru*

Victoria G. KOSTOGRYZ

Candidate of Economics, Associate Professor of Banking Department Cherkasy Institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (Kyiv)

Юлія Вікторівна БЕЗЗУБЕНКО

магістрант Черкаського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ)

Julia V. BEZZUBENKO

Master of Cherkasy Institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (Kyiv)

Анотація. У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти щодо організації діяльності банків з іноземним капіталом в Україні, його впливу на національну банківську систему в сучасних умовах, визначено основні переваги та недоліки існування іноземного капіталу та визначено шляхи удосконалення. Запропоновано кореляційно-регресійну модель впливу банків з іноземним капіталом на прибутковість банківської системи України.

Summary. In the article theoretical and practical aspects in relation to organization of activity of banks with a foreign capital in Ukraine are investigated, foreign capital influence on the national banking system within current terms, basic advantages and disadvantages of foreign capital existence are lighted up and ways of its improvement are determined. It is offered cross-correlation regressive model of banks influence with a foreign capital on profitability of the banking system of Ukraine.

Ключові слова: банк з іноземним капіталом, іноземний банк, банківська система, фінансовий ринок, вплив іноземного капіталу.

Key words: bank with a foreign capital, foreign bank, banking system, financial market, wave foreign capital.

Постановка проблеми. Характерними ознаками прояву глобалізації та міжнародної інтеграції у сфері фінансових відносин є входження іноземного капіталу в національні фінансові ринки та посилення його впливу на розвиток національних фінансових систем. Приток іноземного капіталу може мати як

позитивні, так і негативні наслідки, залежно від макроекономічних передумов та інституційного середовища, що існує в країні. Слід зважати на низку фінансових ризиків, пов'язаних зі швидким зростанням частки іноземного банківського капіталу, що може призвести до втрати суверенітету у сфері грошово-кредитної політики,

посилення нестабільності, несподіваних коливань ліквідності банків, імовірного відпливу фінансових ресурсів. Тому питання, пов'язані з аналізом присутності іноземного капіталу, його впливу на фінансову стійкість, прибутковість банківської системи України та економічну безпеку держави в цілому, набувають особливої актуальності та потребують постійних досліджень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблеми виникнення, діяльності банків з іноземним капіталом та їх вплив на вітчизняну банківську систему та економіку в цілому відображено у працях таких науковців як: Савлук М., Чуб О., Козьменко О. В., Шаповалов А., Смовженко Т. С., Забчук Г., Дзюблик О., Діба М. І., Гриценко Р., Філонова І. Б., Корнилюк Р., Слобода Л. Я., Прімерова О. К., Карчева Г. та інші. В роботах Івасів І. Б. [1], розроблено пропозиції щодо створення системи регулювання іноземних банків, яка максимізує позитивні наслідки присутності іноземного банківського капіталу в банківській системі України. В роботах доктора економічних наук, професора Макухи С. М. [2] досліджено процес залучення та функціонування іноземних інвестицій в трансформаційних економіках, розкрито роль і значення іноземного інвестування в розвитку євроінтеграції країн.

Метою статті є дослідження теоретичних та практичних аспектів щодо організації діяльності банків з іноземним капіталом в Україні, його впливу на національну банківську систему в сучасних умовах та пошук шляхів удосконалення.

Обґрунтування отриманих наукових результатів. Наукові джерела подають різноманітні визначення понять «іноземний капітал», «банк з іноземним капіталом», «іноземний банк» тощо. В роботах Островської О. іноземний банк трактується як банк, що визнаний таким згідно з законодавством, іноземної країни, на території якої він зареєстрований [3, с. 180]. При цьому у формулюванні не визначається, яка частка іноземного капіталу має бути вкладена в банківську установу для отримання статусу іноземного банку, а тільки зазначається реєстрація згідно з законодавством. «Енциклопедія банківської справи» за редакцією Стельмаха В. подає визначення банку з іноземним капіталом як банку, який функціонує на території країни і капітал якого частково або повністю належить іноземним інвесторам [4, с. 49]. Виходячи з наведених визначень поняття іноземний банк та банк з іноземним капіталом є тотожними. У «Фінансово-економічному словнику» подається визначення банку з чужоземним капіталом, тобто, це банк, який функціонує на території певної держави і капітал якого частково або повністю належить

чужоземним інвесторам. Отже, це поняття є тотожним попереднім визначенням, проте автори замість іноземного капіталу, використали термін «чужоземний» [5, с. 70].

Вітчизняне законодавство пояснює термін «банк з іноземним капіталом» як банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10% [6]. Таке трактування враховує участь іноземного капіталу в банківській установі, частка якого становить більше ніж 10 % і не враховує можливості вкладених кількома інвесторами коштів менше цієї частки.

Наявність в економіці будь-якої держави значних обсягів іноземного капіталу є ознакою макроекономічної стабільності, високого рівня довіри інвесторів до її законодавчої, виконавчої, судової гілок влади. При цьому важливе значення має не так рівень розвитку демократії в країні, як її політична стабільність. Не допускати іноземні банки у вітчизняну банківську систему не вигідно ані з економічних, ані з політичних міркувань, проте на такий крок треба йти, передбачаючи збереження можливості для реальної конкуренції вітчизняних банків із іноземними фінансовими установами. Разом з тим очевидно, що перспективи та наслідки функціонування іноземного капіталу у вітчизняному банківському секторі неоднозначні. Адже мета іноземних інвесторів - не підвищувати добробут населення країни об'єкта інвестицій, а максимізувати прибуток для своїх власників та акціонерів [7, с. 26].

Переваги та недоліки існування іноземного капіталу в банківській системі України висвітлені в роботах багатьох науковців. На нашу думку, серед усього спектра переваг функціонування банків з іноземним капіталом в Україні, слід виокремити основні:

1. Залучення іноземного капіталу в банківську сферу позитивно впливає на економіку України, прискорюючи процеси розвитку фінансових ринків, розширюючи спектр банківських послуг та їх якість.

2. Позитивом у діяльності банків з іноземним капіталом для економіки України є швидке впровадження передових, новітніх технологій банківської діяльності, нових методів ведення банківського бізнесу, зокрема, використання досвіду фінансового менеджменту, антикризового управління, новітніх маркетингових технологій.

3. Запровадження зарубіжного досвіду ведення банківської справи та здійснення міжнародних фінансових операцій. Упровадження системи страхування банківських ризиків та міжнародного досвіду щодо фінансового оздоровлення, реорганізації та реструктуризації комерційних банків.

Таблиця 1

Присутність банків з іноземним капіталом в Україні за 2006–2011р.

Показник	Дата						
	01.01.2006	01.01.2007	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	2011	
						01.01	01.11
Кількість зареєстрованих банків	186	193	198	198	197	194	198
Кількість банків, що мають ліцензію НБУ на здійснення банківської діяльності	165	170	175	184	182	176	176
з них: з іноземним капіталом	23	35	47	53	51	55	54
у т. ч. зі 100% іноземним капіталом	9	13	17	17	18	20	22

4. Здешевлення банківських послуг: кредитних ресурсів у довгостроковій перспективі та зростання строків їх надання. Іноземні банки можуть стати важливим джерелом довгострокового фінансування капіталомістких проектів та забезпечення підприємства необхідними кредитами за нижчими відсотками.

5. Посилення розвитку конкуренції на ринку банківських послуг, як наслідок – підвищення ефективності функціонування банківської системи, розширення спектра якісних послуг, підвищення кваліфікаційного рівня банківських працівників, що насамперед вигідно для позичальника.

Протягом 2005–2008 рр. кількість банків з

іноземним капіталом в Україні зростає більше ніж удвічі (табл. 1). Цей період активного розвитку українського банківського сектору характеризується значним зростанням обсягів операцій щодо купівлі українських банків і відкриття іноземними банками своїх представництв та мереж; розширенням діяльності іноземних банків з обслуговування населення, причому не тільки щодо залучення, а й розміщення коштів.

Серед основних факторів, що сприяли значній активізації діяльності банків з іноземним капіталом в Україні, можна виділити такі: позитивні структурні зрушення у вітчизняній економіці та високі темпи інфляції; активне

Таблиця 2

Групування іноземних банків за їх кількістю та за розміром активів у кожній групі на 1.01.2011 р.

Група банків	Загальна кількість банків у групі	Кількість банків з іноземним капіталом у групі	з них: зі 100% іноземним капіталом	Частка іноземних банків у групі, %	Частка активів банків з іноземним капіталом у загальних активах групи, %
Найбільші банки (Група I)	17	11	3	64,71%	65,60%
Великі банки (Група II)	21	15	7	71,43%	72,23%
Середні банки (Група III)	21	8	1	38,10%	39,30%
Малі банки (Група IV)	116	20	9	17,24%	20,55%
У цілому по банках	175	54	20	30,86%	60,47%

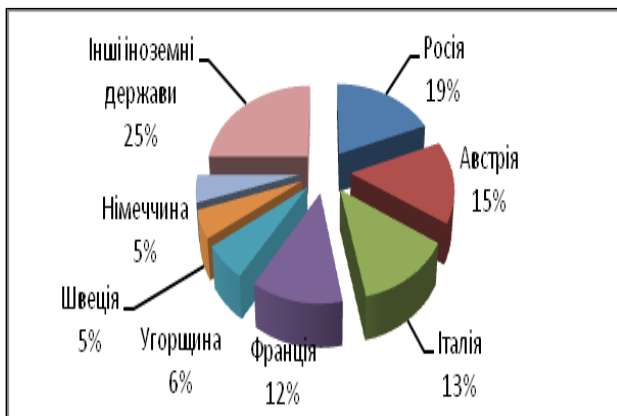

Рис. 1 Розподіл банківських активів України, що контролюються нерезидентами на 01.01.2009 р. Частка в загальних іноземних активах, %

зростання попиту на банківські послуги з боку населення; розширення зовнішньоекономічних зв'язків українських підприємств; можливість отримання високих прибутків [8, с. 56].

У період з 2007–2008 рр., банків з іноземним капіталом збільшилося на 12, в тому числі з 100%-вим іноземним капіталом на 5, що свідчить про значний приплив іноземних інвестицій у банківський сектор, оскільки в цей період не існувало суттєвих законодавчих бар'єрів входження іноземного капіталу в національну банківську сферу.

У 2009 році іноземних банків налічувалось 53, при чому кількість банків зі 100% іноземного капіталу залишилась незмінна (17 банків). Слід зазначити те, що на початок 2011 року зменшилась загальна кількість банків, що мають ліцензію НБУ на здійснення банківської діяльності з 182 до 176, порівняно з попереднім періодом, при цьому кількість банків з іноземним капіталом навпаки зросла з 51 до 55.

Для аналізу ефективності діяльності банків з іноземним капіталом на українському банківському ринку доцільно оцінити частку, яку вони займають в кожній групі (згідно з рішенням Комісії Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків), і яку частку активів контролюють іноземні власники [9] (табл. 2).

У першій та другій групі частка іноземних інвестицій є більш вагомою, зокрема в групі великих банків частка іноземних банків займає 71,43%, а частка активів, яку вони займають, є найбільшою (72,23%). У групі середніх банків банки з іноземним капіталом займають 39,3% активів, при цьому їх кількість у групі становить 38,1% від загальної, а от у групі малих банків з іноземним капіталом лише 17,24%, але їх частка активів є найменшою – 20,55%. Це свідчить про

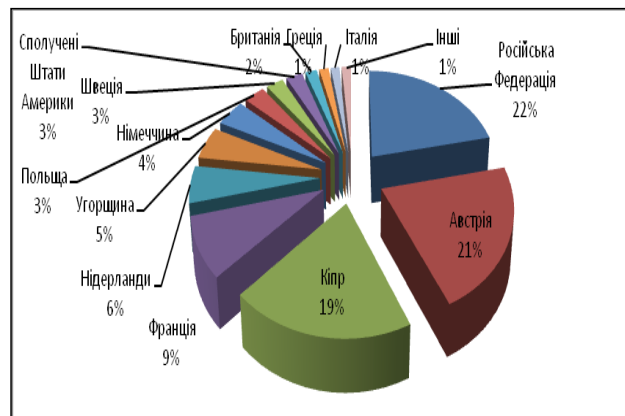

Рис. 2. Розподіл банківських активів України, що контролюються нерезидентами на 01.10.2011 р. Частка в загальних іноземних активах, %

те, що банки з іноземним капіталом є досить потужними і контролюють досить велику частину активів банківської системи України, витісняючи середні та малі українські банки, що свідчить про значну ефективність їх діяльності в українському банківському секторі.

Аналізуючи динаміку змін показників прибутковості банків з іноземним капіталом в Україні та порівнюючи їх з показниками діяльності банківської системи України, ми спостерігаємо значні відхилення (табл. 3). На початок 2010 року показники чистого прибутку банків з іноземним капіталом та вітчизняних банків знизилися, але, порівнюючи їх, слід зазначити, що банки з іноземним капіталом мали нижчі показники прибутковості активів власного та статутного капіталу.

Дослідження географічної належності іноземного банківського капіталу, що надійшов до українських банків у 2009 році, характеризує рис. 1.

Найбільша частка іноземних активів у 2009 році контролювалась інвесторами з колишніх метрополій – Росії та Австрії. Решта великих банків з іноземним капіталом належала французьким, італійським, угорським, німецьким, шведським інвесторам, що свідчить про особливу зацікавленість у контролі над українським банківським бізнесом фінансових інститутів з Європейського Союзу. Після 2009 року з українського банківського ринку пішов голландський ING. Тоді ж своє представництво ліквідував німецький Dresdner Bank. 2010-го це ж зробили британський HSBC і польський Rekao, чеська група PPF продала Home Credit Bank, а голландсько-ізраїльська TBIF Financial Services - VA B Bank. Своїх банків в Україні позбулися Bank of Georgia (на 80%) і російський «Ренесанс Капітал». Свої представництва ліквідували також німецький

Таблиця 3

Показники ефективності діяльності банківського сектору України та банків з іноземним капіталом за 2009–2011рр.

Показник	01.01.2009 рік			01.01.2010 рік			01.01.2011 рік		
	Банківська система України	Банки з іноземним капіталом	Відхилення (+,-)	Банківська система України	Банки з іноземним капіталом	Відхилення (+,-)	Банківська система України	Банки з іноземним капіталом	Відхилення (+,-)
Чистий прибуток/ Збиток, млн грн	7 304	3 296	4 008	-31 492	-14 785	16 707	-13 027	-1 467	-11 560
Прибутковість активів (ROA1)	1,03	0,79	0,24	-4,38	-7,48	-3,1	-1,45	-0,24	-1,21
Прибутковість статутного капіталу (ROE2)	9,16	8,86	0,30	-28,81	-54,84	-26,03	-8,93	-1,76	-7,17
Прибутковість власного капіталу (ROE1)	8,51	6,12	2,39	-32,52	-54,37	-21,85	-10,19	-1,89	-8,30
Чиста процентна маржа (%)	5,18	4,06	1,13	6,21	7,43	-1,22	5,79	12,39	-6,60

Bayerische Landesbank і південнокорейський Kookmin Bank.

Аналізуючи географію розподілу банків з іноземним капіталом за країнами на кінець 2011 року, ми спостерігаємо значні зміни, порівняно з двома минулими роками, щодо частки, яку має кожна країна в загальних іноземних активах (рис. 2).

За кількістю банків, які функціонують на території України, лідируюче місце на кінець 2011 року займає Кіпр. Капітал цієї країни належить 12 банкам, що займає найбільшу частку в загальній кількості банків з іноземним капіталом – 20,34%, і 15,25% банків з іноземним капіталом в Україні контролюються Російською Федерацією. Третє місце за кількістю банків належить Австрії (10,17%). Інші країни мають менше 10 % банків з іноземним капіталом (Табл. 4).

Аналізуючи частку активів, яку контролює іноземний інвестор в Україні, ми можемо, сказати, що вона не залежить від кількості банків, які належать цим країнам. Найбільшу питому вагу серед цих країн у банківській системі України займають активи саме російських банків (21,7%), яких за кількістю менше, ніж банків Кіпру. На другому місці – австрійські банки, питома вага активів яких також є більшою ніж у Кіпра і становить 21,4%, хоча кількість банків Австрії є вдвічі меншою. Така ситуація пов'язана з тим, що Австрія володіє більше ніж 90% акціями таких потужних банків як: «Укрсоцбанк», ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» та ПАТ «Надра» банк, які входять у групу найбільших банків, і яким належить значна питома вага активів всієї

банківської системи України.

Частка активів, яка належить Росії, становить 21,8%, що надто відрізняється від Австрії. Але слід зазначити, що в 2011 році, порівняно з 2010 роком, вона залишилась незмінною. Велику питому вагу у загальних активах займають такі російські банки як: ПАТ «ВТБ Банк», «Промінвестбанк», а також Дочірний банк «Сбербанку» Росії, якому належить 100 % статутного капіталу, і який повністю підпорядкований іноземному власнику. Також, значна питома вага іноземних активів банківської системи України належить Франції (8,9%), не дивлячись на те, що французьких банків лише 5% від загальної кількості банків з іноземним капіталом. Нідерланди, Німеччина та Британія мають більше банків, але частка їх активів є значно меншою.

Для дослідження впливу банків з іноземним капіталом на прибутковість банківської системи України було використано кореляційно-регресійну модель. Основною метою створення моделі було встановлення наявності зв'язку між показниками прибутковості банківської системи України та присутності іноземного капіталу на території України.

У якості екзогенних змінних обрано такі показники: 1. Питома вага банків з іноземним капіталом (більше ніж 10%) у загальній кількості зареєстрованих банків України – X1, %. 2. Питома вага іноземних банків (100% капіталу банку) у загальній кількості зареєстрованих банків України – X2, %. 3. Питома вага іноземного капіталу у статутному капіталі банків – X3, %.

Розподіл банків з іноземним капіталом за країною походження капіталу станом на 01.10.2011 р.

№ з/п	Країна	Кількість банків з іноземним капіталом, яким належить капітал цієї країни	Частка банків з іноземним капіталом в загальній кількості, які контролює ця країна	Частка активів, яка контролюється іноземним власником
1	196 Кіпр	12	20,34%	19,205%
2	643 Російська Федерація	9	15,25%	21,770%
3	040 Австрія	6	10,17%	21,393%
4	528 Нідерланди	5	8,47%	5,596%
5	276 Німеччина	5	8,47%	4,276%
6	826 Британія	4	6,78%	1,712%
7	616 Польща	3	5,08%	3,072%
8	250 Франція	3	5,08%	8,911%
9	840 Сполучені Штати Америки	2	3,39%	2,446%
10	752 Швеція	2	3,39%	2,532%
11	300 Греція	2	3,39%	1,390%
12	380 Італія	1	1,69%	1,290%
13	268 Грузія	1	1,69%	0,068%
14	756 Швейцарія	1	1,69%	0,011%
15	398 Казахстан	1	1,69%	0,057%
16	348 Угорщина	1	1,69%	0,729%
17	372 Ірландія	1	1,69%	0,568%

Ендогенною величиною є показник процентної маржі, що представляє собою процентне вираження прибутку банків – $Y, \%$. Для побудови моделі використовували статистичну інформацію НБУ за 2006–2011 роки.

Рівняння кореляційно-регресійної моделі має вигляд:

$$Y = 5,3732 + 0,3587 X_1 + 1,7146 X_2 - 0,5806 X_3$$

Коефіцієнт детермінації $R^2=0,8249$, коефіцієнт кореляції $R=0,9082$. Коефіцієнти детермінації та кореляції наближені до одиниці, тому зв'язок між змінними X та Y – тісний. Коефіцієнти еластичності $K_{ел1}=0,955$, $K_{ел2}=2,527$, $K_{ел3}=-3,473$ показують переважаючий вплив X_2 . Розрахований критерій Фішера $F=18,277$ перевищує табличне значення, що підтверджує значимість зв'язку між залежною та незалежними змінними в економетричній моделі. Загалом кореляційно-регресійна модель показує переважаючий вплив на динаміку прибутковості банківської системи України питомої ваги іноземних банків. Дослідження показали, що значний обсяг іноземного капіталу зосереджений саме в банках першої та другої групи, що мають і переважаючий вплив на прибутковість (чи збитковість) всієї банківської системи України.

Отже, вплив банків з іноземним капіталом на банківську систему України є досить суттєвим і може витіснити українські банки з банківського сектору, що можуть не витримати сучасних

умов конкуренції, свідченням чого, є значна кількість малих банків, які контролюються саме українськими інвесторами.

Відзначаючи наявність нових тенденцій у розвитку вітчизняної банківської системи, які започаткувались під впливом банків з іноземним капіталом, слід констатувати не тільки різноспрямованість і суперечливість, а й можливість наростання проблем більш масштабного характеру.

Серед основних негативних наслідків присутності іноземного капіталу на українському ринку слід звернути увагу на такі:

1. Структурні ризики «залежного розвитку». Діяльність філій банків з іноземним капіталом може створювати додаткові ризики для банківської системи, серед основних – ризик банкрутства материнського банку, загострення соціальних, економічних та політичних ризиків.

2. Можливий неконтрольований вплив капіталу з країни, оскільки акціонери банків з іноземним капіталом загалом інвестують у ті галузі і в тих країнах, де прибуток і безпека є вищими.

3. Присутність банків з іноземним капіталом послаблює позиції ще недостатньо розвинутої банківської системи країни. Місцеві банки, які не спроможні на рівних конкурувати з іноземними банками, банкрутують, що призводить до фінансової нестабільності в країні.

4. Іноземні банки можуть проводити спекулятивну діяльність, не надаючи повного спектра якісних банківських послуг.

5. Реалізація цих ризиків може спричинити дестабілізацію роботи банківської системи, зменшення довіри населення до українських банків, існує загроза захоплення іноземними банками банківського ринку України.

Зокрема, важливо враховувати, що поява на українському ринку потужних банків з іноземним капіталом із дешевим кредитним ресурсом, високоякісним обслуговуванням клієнтів здатна посилити свій вплив на управління напрямами та процесами використання кредитних ресурсів у реальній економіці. Відповідно може знизитись можливість не тільки вітчизняних комерційних банків, а й НБУ впливати на розвиток національної економіки України. Мова, передусім, має бути про те, що банківський капітал – як вітчизняний, так і зарубіжний, – якщо він функціонує в Україні, має забезпечувати ефективний розвиток національної економіки відповідно до визначених урядом стратегічних напрямів.

В Україні застосовують методологію оцінки участі іноземних інвесторів у роботі банківської системи, яка включає в себе такий набір показників, запропонованих Національним банком України:

- частка іноземного капіталу в статутному фонді банківської системи;
- кількість банків зі 100%-вим іноземним капіталом;
- кількість банків з участю іноземного капіталу (у яких більше ніж 10% капіталу належить одному іноземному інвесторові) [10, с.148].

Банки з іноземним капіталом входять до двох груп банків: що контрольовані національними власниками та ті, що контрольовані іноземними власниками. Причому, аналізуючи ступінь участі іноземних інвесторів у статутному капіталі українських банків, слід акцентувати увагу на тому, що є низка банків, де частка іноземних інвесторів – понад 90%. Фактично їх можна розглядати в одній групі разом з банками зі 100%-вим іноземним капіталом, оскільки ці установи перебувають під повним контролем іноземних власників. У той же час банки, де частка іноземних інвесторів не перевищує 50%, доцільно розглядати як контрольовані українським капіталом.

Отже, ми погоджуємося з думкою науковців про те, що оцінювати участь іноземних інвесторів у банківській системі України доцільно таким чином:

- 1) банки під повним контролем іноземного капіталу (якщо участь іноземного власника в статутному капіталі перевищує 90%);
- 2) банки з переважанням іноземного капіталу

(якщо участь іноземного власника в статутному капіталі більша ніж 50%, але не перевищує 90%);

3) іноземні банки, але під контролем національного власника (якщо участь іноземного власника в статутному капіталі менша ніж 50% і більша ніж 10%).

Аналізуючи більш детально діяльність банків з іноземним капіталом, враховуючи конкретні відсотки участі іноземних власників у статутному капіталі на 01.10.2011 року, слід сказати, що в Україні більшість банків (36 банків), які за офіційними джерелами відносять до банків з часткою іноземного капіталу, мають більше ніж 90 % іноземного капіталу, тобто перебувають під повним впливом іноземних інвесторів, що потрібно враховувати при аналізі. Отже, в такій ситуації їхній вплив є значно суттєвішим, аніж показує сучасна система показників, тому необхідно поділити банки на три великі групи: це банки під контролем держави (два банки); банки під контролем іноземних інвесторів (42 банки); банки під контролем національних власників (132 банки). Можемо, зробити висновок, що іноземні інвестори слабко зацікавлені в купівлі невисокої частки українських банків. Вони переважно хочуть отримувати повний контроль над банківською установою (42 банки з іноземним капіталом на сьогодні перебувають під повним контролем зарубіжних інвесторів).

Світовий досвід засвічує, що для дієвого регулювання процесу зростання присутності банків з іноземним капіталом необхідно чітко усвідомлювати мотиви їх входження у країну, серед яких: прагнення до захоплення нових ринків і отримання високого прибутку; можливість використання потенціалу розвитку ринку роздрібних банківських послуг; використання сприятливішого регуляторного середовища в умовах неповного впровадження міжнародних стандартів банківського регулювання, порівняно слабкого нагляду і ліберального ліцензування; прагнення до розширення бізнесу, яке складно реалізувати в материнській країні через велику конкуренцію та обмеженість вільних ресурсів [8, с. 54].

Важливим питанням є використання прибутків від діяльності філій. Деякі практики і науковці прогнозують, що більша їх частка відходитиме за кордон.

З цього приводу законодавчо мають бути відображені такі норми:

- протягом перших трьох років своєї діяльності філія має розміщувати не менше ніж 80% своїх прибутків на території України;
- протягом наступних двох років – не менше ніж 60%;

– усі подальші роки – не менше ніж 50%.

У світовій практиці процедура регулювання діяльності філій закордонних банків у різних країнах суттєво відрізняється. Спільним є лише прагнення створити умови роботи, адекватні економічній ситуації та напрямам розвитку банківської системи, максимально знизивши при цьому рівень фінансових ризиків [11, с. 13].

Банки з іноземним капіталом можуть підвищити рівень культури банківського бізнесу за умови хеджування ризиків їх функціонування в Україні, що зменшить негативний вплив такого процесу:

1. Враховуючи ризики діяльності філій банків з іноземним капіталом в Україні, особливо вагомим є питання про нагляд за діяльністю філій закордонних банків, оскільки принципи та процедурні аспекти цих філій здійснюють переважно органи банківського нагляду країни походження материнського банку. З цією метою більш доцільним є удосконалення вітчизняної системи нагляду за діяльністю філій іноземних банків, яка діяла би паралельно із системою нагляду за їхньою роботою з-за кордону.

2. На законодавчому рівні закріпити підвищенні вимоги до діяльності банків та обсягів обов'язкового розміщення прибутків на території України в залежності від розміру банківського капіталу під іноземним контролем.

3. Можливий неконтрольований вплив капіталу з країни, погіршення конкуренто-

спроможності українських банків. Тому важливе значення в розвитку іноземного банківництва має модернізація і створення умов для розвитку фінансового ринку та покращення інвестиційного клімату в Україні шляхом мінімізації ризиків входження іноземних капіталів на банківський ринок.

Висновки. Таким чином, сучасний період розвитку банківської системи та економіки України присутність іноземного банківського капіталу стало невід'ємним елементом розвитку вітчизняної банківської системи, оскільки іноземні інвестори вкладають у національну економіку не лише власні капітали, але й сприяють використанню зарубіжного досвіду ведення банківського бізнесу, забезпеченню прозорості банківської діяльності, налагодженню відносин з іноземними державами, інтеграції вітчизняної банківської системи у світовий фінансовий простір. Процес припливу іноземного капіталу є об'єктивним і має низку переваг та недоліків для вітчизняної банківської системи й економіки в цілому. Належність більшості потужних великих банків іноземним інвесторам може привести до відпливу фінансових ресурсів, посилення нестабільності, несподіваних коливань ліквідності банків, втрати суверенітету у сфері грошово-кредитної політики. Тому банки з іноземним капіталом підвищать рівень культури банківського бізнесу в Україні лише за умови хеджування ризиків їх функціонування в Україні.

Список використаних джерел

1. Гриценко Р. Особливості нагляду за філіями іноземних банків у США / Р. Гриценко // Вісник НБУ. — 2008. — № 12. — С. 12–14.

2. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. — К. : Знання, 2007. — 1072 с.

3. Івасів І. Б., Корнилюк Р. В. Стратегічні аспекти регулювання діяльності іноземних банків в Україні [Електронний ресурс] / І. Б. Івасів, Р. В. Корнилюк — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Foa/2011_17/17_11.pdf

4. Карчева Г. Основні проблеми розвитку банківської системи України в посткризовий період та шляхи їх вирішення / Г. Карчева // Вісник НБУ. — 2010. — №8 — С. 26–31.

5. Макуха С. М. Інноваційність іноземних інвестицій – чинник модернізації перехідної економіки / С. М. Макуха // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого — № 2 (5). — 2011. — С. 30–40.

6. Основні показники діяльності банків

[Електронний ресурс] / Національний банк України. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

7. Островська О. М. Банковское дело: Толковый словарь. — 2-е изд. — М. : Гелиос АРВ, 2001. — 400 с.

8. Прімерова О. К. Оцінка участі іноземного капіталу у банківській системі України / О. К. Прімерова // Статистика України. — 2008. — №4. — с. 54–58.

9. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2000 р. №2121-111 // — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

10. Смовженко Т. С. Новий етап розвитку банківської системи України: зростання участі іноземних інвесторів : Монографія / ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. — К. : УБС НБУ, 2008. — 231 с.

11. Стельмах В. С. Інциклопедія банківської справи України. / Редкол. : В. С. Стельмах та ін. — К. : Молодь. Ін Юре, 2001. — 680 с.